

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän toteuttaminen ja sen käyttöönoton mahdollistavan lain säätäminen on kannatettavaa, mutta lakiesitys vaikuttaa keskeneräiseltä.

Laissa tulisi näkyä edellytys siitä, että kaavan tietosisältö esitetään myös käyttäjälle ymmärrettävässä muodossa, ei vain koneluettavassa muodossa.

Julkisessa tietopalvelussa sekä teknisen rajapintapalvelun kautta annettavissa aineistoissa tulee selkeästi olla esillä tieto tarkasteltavan kaavan vaiheesta, jotta käyttäjälle ei jää epäselväksi onko kaava lainvoimainen, ehdotus vai vasta luonnos.

Viranomaiskäyttö yhteiselle tiedolle tulee olla maksutonta ja tiedon tulee olla kaikkien viranomaistahojen saatavilla niiltä osin, kuin he sitä tarvitsevat lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen. Muille kuin viranomaisille avattavista rajapintapalveluissa ja avoimessa katselupalvelussa tulee kiinnittää erityishuomiota henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan.

Tiedontuottajien arkistointivelvoite tulisi siirtää yhteisestä tietojärjestelmästä vastaavalle Suomen ympäristökeskukselle.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Päijät-Hämeen liitto pitää hyvänä, että kaavoituksen digitalisaatiota edistetään ja kaavatiedot tallentuvat rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Esitysluonnoksessa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 29 §:n 2 momentin mukaan kaava esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla. Tällainen valtakunnallisesti yhtenäinen esittämistapa voi olla haastava saavuttaa. Maakuntakaavojen osalta valtakunnallisesti yhtenäinen esittämistapa ollaan vähitellen saavuttamassa, mutta kyse ei kuitenkaan ole maakuntakaavojen virallisista versioista vaan nk. HAME-yhdelmän esittämistavasta. Maakuntakaavojen viralliset esittämistavat poikkeavat tästä yhtenäisestä esittämistavasta. Nykyään kaavan esitystapaa on ohjattu kaavamerkintäasetuksella, joka on osittain vanhentunut. Tämä on johtanut kaavamerkintöjen erilaistumiseen, kun asetusta on tulkittu eri tavoin ja päivitysten puuttuessa on keksitty uusia merkintöjä. Valmisteltaessa valtakunnallisesti yhteistä esittämistapaa Päijät-Hämeen liitto pyytää huomiomaan esittämistapojen joustavuuden sekä jatkuvan ylläpidon ja päivittämisen tarpeen, jotta tulevaisuuden kaavoitustarpeet ja alueelliset erityispiirteet on mahdollista huomioida kaavoituksessa riittävän monipuolisesti.

Esitysluonnoksessa todetaan, että maakuntakaavat sisältävät usein sanallisia suunnittelu-, rakentamis- ja suojelumääräyksiä, joiden esittäminen kartalla ei ole tarkoituksenmukaista. Maakuntakaavan suunnittelutasoa on viime aikoina haluttu viedä strategisempaan suuntaan ja näin ollen sanallisten suunnittelumääräysten rooli on entisestään korostunut. Sanallisten suunnittelumääräysten tulee olla helposti ja selkeästi löydettävissä ja yhdistettävissä kaavakohteisiin tai koko kaava-alueeseen. Maakuntakaavan tulkinnan on lakimuutoksen myötä oltava helpompaa ja yksiselitteistä viranomaisille, kansalaisille ja eri sidosryhmille.

Maakuntakaavan tulkinta ei saa muuttua liian yksityiskohtaiseksi skaalaamisen ollessa digitaalisessa esitysmuodossa helppoa. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevan lainsäädännön valmistelussa tulee huomioida riittävällä tavalla maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana.

MRL muutosluonnoksen 29 §:n otsikosta tulee poistaa sana sisältö (Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa). Maakuntakaavan sisällöstä säädetään MRL 28 §:ssä. Jatkotyössä tulee huomioida, että myös maankäyttö- ja rakennusasetuksen 9 §:ssä säädetään maakuntakaavan esitystavasta.

MRL 30 §:n on tarpeen myös jatkossa mahdollistaa maakuntakaavan suojelumääräysten antaminen suunnittelumääräysten lisäksi.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Esitysluonnoksen kappaleessa kolme on esitetty, että tiedon käytösäännöillä ja luokittelulla voidaan nykyistä paremmin ennaltaehkäistä kansallisen turvallisuuden kannalta herkin tiedon päätymistä alueidenkäytön suunnitteluprosessiin. Tavoite kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi on tärkeä, mutta kaavoitusviranomaisilla tulee olla pääsy myös kansallisen turvallisuuden kannalta herkkään tietoon, silloin kun tiedolla on vaikutusta aluesuunnitteluun. On kaikkien etu, että salassa pidettävä tieto voidaan huomioida suunnittelussa, vaikka sitä ei saateta julkisuuteen.

Esitysluonnoksen kappaleessa viisi on esitetty vaihtoehtoisia toteuttamisvaihtoehtoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmälle. Valittu hybridimalli on hyvä toteutustapa ja pidämme tärkeänä, että kunnille ja maakunnille, joilla ei ole mahdollista itse ylläpitää omaa järjestelmää tietojen ja rajapintaratkaisujen tuottamiseen, on tarjolla rajapintaratkaisujen rinnalla vaihtoehtoinen tapa tuoda tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Mikäli tietojärjestelmää käytetään kaavojen nähtäville asettamisessa, tulee harkita miten kaavaselostus ja selostuksen liitteet on mahdollista esittää tietojärjestelmässä.

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Ei huomautettavaa.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Ei huomautettavaa.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Vaikutusten arvioinnista tai muusta aineistosta ei käy ilmi voidaanko tietojärjestelmää hyödyntää kaavan nähtäville asettamisessa. Mikäli kaavan julkinen nähtäville asettaminen tapahtuisi tietojärjestelmässä, tulisiko kaava asettaa nähtäville myös muussa kuin digitaalisessa muodossa. Nykyisen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaan maakuntakaavaehdotus on pidettävä kaava-alueen kunnissa julkisesti nähtävänä.

Vaikutusten arvioinnissa ei ole tunnistettu maakuntien liittoja lausuntoja antavana viranomaisena. Maakuntien liitoilta pyydetään vuositasolla merkittävä määrä lausuntoja liittyen kuntien kaavoihin, YVA-menettelyihin, maa-ainesten ottoon sekä muihin hankkeisiin ja lupaprosesseihin. Vaikutusten arviointia tulisi näiltä osin täydentää.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Esitysluonnos tulee toteutuessaan muuttamaan maakuntakaavan teknistä toteuttamistapaa eikä lausuntopyynnön ajoittaminen kesälomakaudelle ollut hyvän hallintotavan mukaista. Aikataulu ei mahdollista lausuttavan asian käsittelyä Päijät-Hämeen maakuntahallituksessa ja joudumme antamaan esitysluonnoksesta asiantuntijalausunnon viranhaltijapäätöksellä.

Paakkunainen Jari
Päijät-Hämeen liitto